

כבתה אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה

ח ת ת ל ו י ■ ■ ■ ■

“אמר רבי זירא אמר רב מתנה ואמרי לה אמר רבי זירא אמר רב פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה בין בחול בין בשבת אמר רבי ירמיה מאי טעמא דרב קסבר כבתה אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה” (שבת כא, א). וכתב הרשב”א: “וטעמא דמילתא משום דעל ידי נס שנעשה במנורה תקנו, והלכך עשאוה כמנורה שאסור להשתמש לאורה, ואי נמי כיון דלמצווה מדליקה אי משתמש בה איכא בזוי מצווה.” ופסק השו”ע (תרעג’ סעיף ב): “הדלקה עושה מצווה. לפיכך אם כבתה קודם שעבר זמנה אינו זקוק לה”.

“כבתה אין זקוק לה”, וטעם הדבר שהדלקה עושה מצווה. כלומר, אם ברגע ההדלקה כל התנאים ההלכתיים קיימים - אע”פ שבסופו של דבר הנר לא דלק שעור זמן ראוי, כיוון שהיה ראוי לדלוק כך - אזי יצא ידי חובה. משמעות הדברים שברגע ההדלקה גנוזה כל המצווה ומשך קיומה בפועל הינו רק עדות על עצם ההדלקה שכבר נעשתה בכשרות.

“ואסור להשתמש לאורה”, ובראשונים מופיעים טעמים שונים: המרכזי שבהם הוא מטעם ביזוי מצווה, וכן החנוכייה היא זכר לנס השמן במנורה, ועשו אותה כמנורה שאסור להשתמש לאורה. משמעות הדברים, שעיקר פועלו השימושי של האור נדחה בכוונה ממצווה זו, כנראה על מנת להדגיש את ענייניו המקוריים יותר של הפועל השימושי והוא לא ההארה אלא האור בעצמו. “ויהי אור”.

מתוך הדברים עולה, שכיוון שענייניו של נר חנוכה אינו שמושי אלא מהותי - עצם מציאות האור, על כן משך זמן ההארה של הנר בפועל אינו משנה להלכה. אמת, שאם כלל לא הייתה לו אפשרות להאיר זמן מסוים, הרי זאת עדות שאור זה הוא ברק חולף ואשליה שקרית, אך אם בגלל תנאים חולפים קרה שלא זכינו להארתו, אלא זמן מועט בלבד, אין זה מוריד מערך ההופעה של האור, גם אם היא הייתה רגעית.

הופעות של אור וטוב בחיינו אינם דבר נדיר. לא פעם חווה האדם התנוצצות ברק של מחשבה קדושה, רצון טוב, התעוררות טהורה ונקייה, חוט של מקוריות טהורה - שעומס החיים וקליפתם עוד לא איבד אותה לדעת - משוך עליה. האם להאמין בהופעה זאת או לא? לנסות להרחיב את מקומה והשפעתה או להתייחס אליה בציניות וכתופעה חולפת? הרי בסופו של דבר היא חולפת...

את ההברקה הזאת יכול האדם במו ידיו לרומם או להשחית, להפוך אותה לאשליה חולפת ולייאש עצמו ממנה או לסמן על ידה שביל של טהרה בתוככי אישיותו, שבסופו אור זה מאיר בו בקביעות.

הדלקה עושה מצווה - התעוררות קדושה זאת ודאי היא נטף מעולם שלם של טוב ויופי, שעומד ומחכה ושולח תזכורות של תקווה לבל תתייאש ממנו. אחוז נטף זה בשתי ידך, שמח בו. הרי הוא סיפור הטוב שבך, תעצים אותו, שהרי בידך הדבר. תעריץ את הטוב הזה שהרי הוא מגלה לך שעם כל המציאות המסובכת שאתה עטוף בה, הרי גם במציאות זו אתה עדיין קשור במקור הגודל ורוממות החיים והוא יתברך שמח בך ומשקיף עליך לטובה.

אל תשתמש באור זה לשימושים נמוכים, אל תגאה בו, אל תנכס את הטוב הזה לקטנות שבך, אל תהפוך אותו "למשענת קנה רצון", עליה אתה נשען בביטחון על הטוב שבך בלי שמץ של עבודה אמיתית מצדך, אל תקטין אותו בציניות לממדי העולם הזה. השמוש ש"לא לשמה" בדיבור אלוקי זה, מקטין את עוצמתו ומעקר את יכולתו לרומם אותך - **אסור להשתמש לאורה!** זהו ביזוי מצווה וביזוי זה גורם לך לשכוח שאור קטן זה הוא זכר להארת מקדש ששם נר התמיד אינו כבה והטוב שרוי שם בקביעות. תדליק את האור שוב ושוב, ובע"ה, מתוך היחס הטהור והקדוש לברק האור הזה, תהיה מוסיף והולך בדרך העלאת הקודש שבך.

